

Utbildningsinspektion i förskoleklass och grundskola, Hidinge skola

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Skolform	Antal elever/barn	Skolform	Antal elever/barn
Förskoleverksamhet:	–	Skolbarnsomsorg:	57
Förskoleklass:	17		
Grundskola:	112	Särskola:	–
Gymnasieskola:	–	Gymnasiesärskola:	–
Kommunal vuxenutbildning, komvux:	–	Vuxenutbildning för utvecklingsstörda, särvox:	–
Svenskundervisning för invandrare, sfi:	–		

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1–6 och fritidshem.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i två arbetslag: Äppelgården med förskoleklass till årskurs 2 och Kärnhuset med årskurserna 3–6.

Flertalet elever åker skolskjuts.

Skolans huvudbyggnad är från 1950-talet. Den är renoverad under 1990-talet.

Genomförandet av inspektionen i Hidinge skola

Skolverket sände den 16 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Hidinge skola har bestått av undervisningsråden Ewa Pettersson och Per Lennermark. Besök i Hidinge skola genomfördes den 16 oktober 2003. Inspektionen har omfattat förskoleklass, grundskola och skolbarnsomsorg. Skolbarnsomsorgen redovisas i den särskilt upprättade kommunrapporten.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapporering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Hidinge skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

I Hidinge skola genomfördes formella intervjuer med elever i förskoleklass och årskurs 2 och 6 samt ett urval av föräldrar till dessa elever. Dessutom intervjuades förskollärare, klasslärare och specialpedagogen som undervisar i förskoleklassen och årskurserna 2 och 6 tillsammans med fritidspedagogen från fritidshemmet. Dagen avslutades med en intervju med rektor. Observationer gjordes i förskoleklassen och årskurserna 2 och 6.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

I Hidinge skolas kvalitetsredovisning 2002 är ett av de prioriterade målen att pojkar och flickor skall ha lika möjlighet till utveckling och lärande. I kommunens enkät frågas det efter om eleverna tycker att skolan lyckas ge flickor och pojkar "samma chans". Av eleverna svarade 92 procent att de tycker det. Skolan har i sin analys av resultatet kommit fram till att den lyckas bra. Personalen anser att det varit svårt att utveckla målet ytterligare med fokus på just skillnaden mellan pojkar och flickor. Målet har i stället formulerats: Alla elever skall ha samma möjlighet till utveckling och lärande. Vid inspektionsbesöket fanns inte några indikationer på annat än att skolan arbetar efter sitt prioriterade mål.

Skolan har även utvärderat god miljö för lärande som är ett av de prioriterade målen i kvalitetsredovisningen 2002. För att utvärdera målen ansvar och inflytande samt lust att lära, har skolan använt sig av BRUK (Skolverkets nationella indikatorsystem för kvalitet), kommunenkäten och intervjuer med elever från årskurs 6. Sammantaget visar utvärderingen att de äldre eleverna inte upplever att de får bestämma vad de skall lära medan de yngre eleverna tycker att de får det. Skolan anser att den skall utveckla dessa mål genom att ha kontinuerliga pedagogiska diskussioner med fokus på eget arbete – arbetsschema. Inspektionen visar att skolan arbetar bra för att elever skall ha inflytande över vad de skall lära.

Eleverna har två gånger under året fått svara på en enkät om kamratskap. Svaren visar att ca en fjärdedel av de äldre eleverna upplever att de blir retade. Skolan har efter analys av resultaten bestämt att utöka antalet vuxna ute bland barnen. Dessutom har några av de äldre eleverna utsetts till kamratstödjare. Skolans mål är även att eleverna skall lära känna varandra bättre genom fadderverksamhet, intressegrupper och temaarbete. Vid inspektionen förekom flera aktiviteter där elever från olika klasser hade möjlighet att träffas.

Inspektionen visar att eleverna till största delen upplever att det råder ett gott kamratskap på skolan. Det har dock framkommit att några elever känt sig kränkta av andra elever. Skolan har inte fullt ut lyckats med att få de utsatta eleverna att känna sig helt trygga. Vidare framkom vid inspektionen att den del av skolgården där uppsikten från personalen försvåras, på grund av att den har ett undanskymt läge, upplevs vara en otrygg plats av vissa elever. I omklädningsrummen till gymnastiksalen uppstår även lätt konflikter.

Sammanfattningsvis visar inspektionen ett bra resultat beträffande jämställdhet, ansvar och inflytande. Vidare visar inspektionen att tryggheten för eleverna på raster och i omklädningsrum är godtagbar men måste förbättras.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Alla skolor i Lekebergs kommun ingår i ett "läslustprojekt". Eleverna på Hidinge skola har i årskurs 1 och 4 gjort en läsutvecklingsdiagnos enligt LUS (läsutvecklingsschema). Diagnosen är gjord för att lärare skall ha en utgångspunkt för att kunna jämföra utvecklingen av elevernas läsförmåga. Årskurs 6 har svarat på frågan hur de tänker runt läsning av olika böcker. Elevernas svar varierar, men flertalet elever uppskattar läsning.

De nationella proven i årskurs 5 genomförs i svenska, engelska och matematik varje år. År 2003 nådde flertalet elever målen. De elever som inte nådde målen har extra stöd i respektive ämne. Någon gemensam uppföljning av andra ämnen har skolan inte redovisat. Hidinge skola har dock konkretiserat målen för samtliga ämnen i kursplanerna. Personalen uppger att de med stöd av dessa måldokument kan följa elevernas lärande och se vilka mål de uppnått.

Under inspektionsbesöket arbetade eleverna bra såväl i grupp som enskilt.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att Hidinge skolas resultat är bra avseende kunskaper.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Programmet benämnt "Handlingsplan för att förebygga och upptäcka mobbing på Hidinge skola" innefattar inte skolans förhållningssätt till och hur skolan skall arbeta vid en situation då kränkning sker mellan vuxna och barn. Skolan

arbetar förebyggande med att elever inte skall utsättas för kränkande behandling. Bland annat utses två kamratstödjare per klass från klasser med äldre elever. Kamratstödjarna får utbildning för sin uppgift. Antimobbingsteamet är en grupp lärare som har genomgått särskild utbildning för i sammanhanget aktuella frågor. Antimobbingsteamet och kamratstödjarna träffas minst två gånger per år.

Det formella elevinflytandet sker genom elevråd och miljöråd. Varje klass skall under året sätta upp egna miljömål. Enligt eleverna fungerar det formella inflytandet bra.

Varje klass har ett klassvaktssystem. Detta innebär att eleverna ansvarar för klassrumsmiljön. Eleverna upplever detta värdefullt.

Rektor har inrättat en referensgrupp med föräldrar som representerar varje klass vid skolan. Föräldrarna i gruppen är mycket engagerade och har möjlighet att vara med och diskutera bland annat kvalitetsarbete och skolans regler. Föräldrarna uppger vid intervjuerna att den här formen av samarbete med skolan fungerar bra. Samtliga föräldrar får ta del av skolans prioriterade mål.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolan har ett bra arbete som rör arbetsmiljö och delaktighet. Skolans handlingsprogram mot kränkande behandling är godtagbart men måste förbättras så att det omfattar kränkningar mellan vuxna och barn.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Hidinge skola har konkretiserat målen i kursplanerna. Inom ämnet svenska finns t.ex. dokument med mål för elever i olika åldrar. Dessa beskriver mål att uppnå men i vissa fall även mål att sträva mot. Med stöd av dessa måldokument kan elever och föräldrar, på ett tydligt sätt, följa lärandet i skolan. Vid intervjuerna bekräftade föräldrar och elever att de kände till målen.

Det "läslustprojekt" som skolan deltar i har bl.a. resulterat i att eleverna har särskild tid för läsning. Eleverna läser varje dag. Vid inspektionsbesöket läste elever för varandra i små grupper.

För att främja elevernas hälsa samt för att arbeta ämnesövergripande anordnar skolan en "vandring" varje år. Denna "vandring" innebär att eleverna skall vara så aktiva som möjligt både i skolan och på fritiden. Alla former av aktiviteter tillgodoräknas och "aktivitetstiden" läggs samman. På så sätt nås målet som innevarande läsår är Aten. På vägen "besöker" eleverna flera platser som de får läsa om. När de är framme i Aten skall de ha olympiad. Vid inspektionen framkom att eleverna uppskattar dessa "vandringar". De får dem att motionera mer än vad de skulle ha gjort om inte målet var uppsatt.

Vid Hidinge skola har alla elever individuella mål som elever, föräldrar och lärare kommer överens om vid utvecklingssamtalet. Både föräldrar och elever bekräftar att detta sker vid varje samtal. Inför samtalet har elever och föräldrar fått besvara ett antal frågor om hur eleverna upplever sin skolgång. Under samtalet diskuteras elevernas och föräldrarnas gemensamma svar. Med svaren som utgångspunkt gör skolan anpassningar av undervisningen för att ge eleven de bästa förutsättningarna att nå de individuella målen.

Hidinge skola har nedskrivna rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Skolans specialpedagog arbetar med några elever enskilt men framför allt handleder hon lärare så eleverna skall kunna ha sin skolgång inom klassens ram. Skolan har också en resurspedagog vars inriktning är elever i behov av socialt stöd. Vid inspektionsbesöket arbetade resurspedagogen med såväl grupper av elever som enskild elev. För elever i behov av särskilt stöd upprättas åtgärdsprogram.

Personalen uppger att pedagogiska samtal förs under skolans konferenser. Ytterligare tid för fördjupade pedagogiska diskussioner skulle dock vara värdefullt.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolan arbetar bra med att nå målen för lärandet i samverkan med elever och föräldrar.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Enligt rektor är området av sådan omfattning att hon kan hålla sig väl förtrogen med verksamheten. I rektors ansvarsområde finns förskola, förskoleklass, fritidshem och grundskola med ca 30 anställda. Rektor har genomgått rektorsutbildning. Information från förvaltningsledningen sker i möten tillsammans med samtliga rektorer i kommunen. För pedagogiska frågor har rektor ett informellt samarbete med flera av kommunens rektorer. Enligt vad som framkommit av inspektionen tar rektor sitt ansvar för styrning och ledning av skolan.

Vid inspektionen framkom att föräldrar och elever inte blivit informerade om rättigheter och skyldigheter, t.ex. angående åtgärdsprogram och skriftliga omdömen.

Kvalitetsredovisningen från år 2002 har tre prioriterade mål som har utvärderats under året genom enkäter, intervjuer eller med BRUK. I skolan har personalen tillsammans med rektor på ett bra sätt beskrivit två prioriterade målområden i en lokal arbetsplan: Miljöarbete samt utveckling och lärande. Föräldrarna har fått ta del av planen genom referensgruppen. Av inspektionen framgår att skolan arbetar aktivt med dessa mål.

Rektor har överlåtit delar av budget till arbetslagen för att personalen skall få större möjlighet att ta ansvar för arbetet i klasserna.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att rektor på ett bra sätt kan ta ansvar för och hålla sig förtrogen med verksamheten. Rektors ledning är tydlig och skolan har ett bra kvalitetsarbete. Vidare visar inspektionen att skolans information till föräldrar och elever är godtagbar. Skolan måste informera föräldrar och elever om rättigheter och skyldigheter.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Information om övergång mellan förskola och förskoleklass ges till berörda föräldrar enligt en centralt fastställd kommungemensam handlingsplan. Handlingsplanen omfattar även rutiner för information och erbjudande om plats i förskoleklass riktad till föräldrar vars barn inte går i förskolan.

Vid intervjuerna med eleverna framkom att deras möjlighet till inflytande kommer till uttryck genom att de under vissa lektioner får välja vad de vill arbeta med. I förskoleklassen har eleverna stor möjlighet att leka fritt, men alla måste få vara med. De lite äldre kan rita, spela spel eller skriva dagbok. De äldsta eleverna har eget arbete 3–4 gånger i veckan, då de kan välja bland ett antal arbetsuppgifter. De äldre eleverna har elevens val varje vecka. Dessa tillfällen planeras väl genom att eleverna får ge förslag på fördjupning eller breddning av ämnen. Lärarna planerar sedan in så många av dessa ämnen som möjligt under två perioder per termin. Eleverna får sedan välja ett ämne per period. Inspektörerna kunde konstatera att detta fungerade mycket bra och eleverna var påfallande aktiva under dessa lektioner.

Rektor informerar referensgruppen om skolans arbete. Vid dessa möten skrivs protokoll som skickas ut till samtliga föräldrar på skolan. Vid inspektionen uppgav föräldrarna att de fick ta del av skolans arbete på ett bra sätt.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolan arbetar mycket bra för att tillgodose elevens val. Eleverna har även på övriga lektioner bra möjligheter till egna val. Informationen till föräldrar om arbetet i skolan är bra.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

I stort sett samtliga lärare på skolan har utbildning för sina respektive uppgifter. De flesta i personalgruppen har arbetat på skolan många år. Vid inspektionsbesöket fanns det på skolan två vikarier som saknade utbildning. Dessa får enligt rektor stöd av sina kollegor. Skolan tar emot lärarstuderande vilket enligt personal och rektor berikar skolans arbete.

Kompetensutvecklingen på skolan utgår från uppsatta mål. Personalen genomgår en kurs, som sträcker sig över hela läsåret, i lösningsinriktade samtal. Syftet med kursen är att höja kvaliteten i skolans samtal med föräldrar.

Av intervjuer och observationer har det framkommit att skolan för närvarande har god tillgång av tryckta läromedel. Eleverna har också tillgång till datorer. De äldre eleverna bekräftar vid intervjuerna att de arbetar med datorerna i undervisningen. Enligt personal och elever är skollokaler så utformade att de fungerar på ett bra sätt för undervisningen.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolan till största delen har personal med kompetens för utbildningen och att läromedel och lokaler är bra.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolans verksamhet fungerar bra och tillgodoser en utbildning väl i linje med de nationella bestämmelserna och målen i grundskolan. Skolans arbete med elevens val och den pedagogiska verksamheten och undervisningen i samverkan med föräldrarna finner inspektionen särskilt bra.

Följande är acceptabelt men bör förbättra så att

- handlingsprogrammet mot kränkande behandling förbättras,
- elevernas trygghet under raster och i omklädningsrum säkras,
- elever och föräldrar informeras om rättigheter och skyldigheter.

Datum	Ort
2004-02-20	Linköping

Ewa Pettersson
Per Lennermark